

Hemşirelik Öğrencilerinde Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık Dersinin Doğum Korkusu ve Travmatik Doğum Algısına Etkisi*

The Effect of Preparing for Birth and Parenting Course on Childbirth Fear and Traumatic Childbirth Perception in Nursing Students*

Duygu GÜLEÇ ŞATIR

ÖZ

Araştırma hemşirelik son sınıf öğrencilerinde “Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık” dersinin doğum korkusu ve travmatik doğum algısına etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma ön test son test desenli tek gruplu bir müdahale araştırmasıdır. Araştırmanın örneklemini İzmir’de bir üniversitenin hemşirelik bölümü 4. sınıfında öğrenim gören ve “Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık” dersini alan 62 kız öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri ‘Demografik Bilgi Formu, Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği ve Travmatik Doğum Algısı Ölçeği ile toplanmıştır. Öğrencilere, dönem başında dersin ilk haftası veri toplama formları ile ön test uygulanmıştır. Bir dönem süresince araştırmacı tarafından haftada 2 saat, 16 hafta öğrencilerle ilgili ders işlenmiştir. Dönem sonunda öğrencilere veri toplama formları son test olarak tekrar uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin yaş ortalaması $22,3\pm 0,7$ olarak saptanmıştır. Öğrencilere kendi doğumlarını hangi yöntem ile yapmak istedikleri sorulduğunda % 67,7’si normal doğum, %21,1’i epidural anestezi ile normal doğum yapmak istediklerini belirtmiştir. Eğitim öncesi öğrencilerin “Gebelik Öncesi Doğum Korkusu” ölçek puan ortalaması $41,7\pm 8,3$, eğitim sonrası ise $37,7\pm 9,4$ olarak hesaplanmış ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Eğitim öncesi “Travmatik Doğum Algısı Ölçeği” puan ortalaması $70,2\pm 22,6$, eğitim sonrası ise $61,7\pm 25,9$ olarak hesaplanmış ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Araştırma doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin öğrencilerin doğum korkularını travmatik doğum algılarını azalttığını ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: Doğuma hazırlık, Doğum korkusu, Algı, Hemşirelik

ABSTRACT

This research was carried out to examine the effect of the “Preparing for Birth and Parenting” lesson on the fear of childbirth and traumatic birth perception in senior nursing students.

The research is a single group intervention research with a pre- post test design. The sample of the study consisted of 62 female students who took the “Preparing for Childbirth and Parenting” lesson and studying in the 4th grade of a university nursing department. The data of the research were collected with the Demographic Information Form, Childbirth Fear – Prior to Pregnancy Scale and Scale of Traumatic Birth Perception. The students were pretested with data collection forms in the first week of the course at the beginning of the semester. During the semester, 2 hours a week, 16 weeks lessons with students were taught by the researcher. At the end of the semester, data collection forms were re-applied to the students as post-test.

Güleç Şatır D., (2020). Hemşirelik öğrencilerinde doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin doğum korkusu ve travmatik doğum algısına etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science*, 10(3), 423-428. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.402>

*Bu araştırma 20- 21 Haziran 2020 tarihleri arasında İzmir Demokrasi Üniversitesi Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

*This research was presented as an oral presentation at the İzmir Demokrasi University International Congress of Health Sciences between 20-21 June 2020.

Duygu GÜLEÇ ŞATIR (✉)

ORCID ID: 0000-0002-0226-3985

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir, Türkiye

Ege University, Faculty of Nursing, İzmir, Turkey

duygugulec50@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received : 02.05.2020

Kabul Tarihi/Accepted : 20.11.2020

As a result of the research, the average age of the students was determined as 22.3 ± 0.7 . When the students were asked which method they would like to give their own births, 67.7% stated as a normal birth and 21.1% stated as a normal birth with epidural anesthesia. The mean score of the "Childbirth Fear – Prior to Pregnancy Scale" scale before training was calculated as 41.7 ± 8.3 and 37.7 ± 9.4 after education, and the difference was found to be statistically significant. The mean scores of the "Traumatic Birth Perception Scale" before the lesson was calculated as 70.2 ± 22.6 , and after the lesson was 61.7 ± 25.9 and the difference was found to be statistically significant.

The study revealed that the lesson of childbirth and parenting lesson reduces students' fear of childbirth and traumatic birth perception.

Keywords: Preparing for childbirth, fear of childbirth, perception, nursing

GİRİŞ

Dünyada en sık uygulanan cerrahi girişimlerden biri sezaryendir (Vega et al 2015). Dünyadaki ve ülkemizdeki sezaryen oranları gittikçe artmaktadır (WHO 2015; TNSA 2018). Ülkemizde TNSA 2018 verilerine göre doğumların yarısından fazlası (%52) sezaryen ile yapılmaktadır. Bu oran 1993 yılında %7, 2003 yılında ise %21 olmak üzere hızla ilerlemiştir (TNSA, 2018). Türkiye, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ülkeleri arasında 2015 yılında sezaryen doğum oranlarında birinci sırada yer almıştır (OECD, 2015). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise sezaryen oranlarının en fazla %10-15 olmasını önermektedir (WHO, 2015). Bu doğrultuda ülkemizdeki sezaryen oranı DSÖ'nün önerisinin çok üzerindedir.

Sezaryen endikasyon olduğu durumlarda anne ve bebek hayatı için kurtarıcı olduğu gibi, anesteziye bağlı komplikasyonlar, postpartum hemoraji, enfeksiyon, histerektomi gibi birçok komplikasyonu da bulunmaktadır (Caughey 2017; Sheikh et al., 2020). Bu sebeple sadece tıbbi endikasyon olduğunda uygulanmalıdır. Ancak tıbbi endikasyonlar dışında normal vajinal doğuma alternatif olarak elektif, anne isteğine bağlı da yapılabilmektedir (Çakmak et al., 2014; Dencker et al., 2019). Amerikan Obstetrik ve Jinekoloji Derneği (ACOG), isteğe bağlı sezaryen doğumda annenin hastanede daha uzun süre yattığını, sonraki gebeliklerde uterus rüptürü, plasenta implantasyon anomalileri, histerektomi gibi obstetrik komplikasyonların arttığını, yenidoğanda solunum sorunlarının daha fazla olduğunu belirtmiştir (ACOG 2013).

İsteğe bağlı sezaryenin önemli nedenlerini normal doğuma ilişkin korku ve olumsuz doğum algıları oluşturmaktadır (Çakmak et al., 2014; Karabulutlu 2012). Gebelik sürecinde kadınların doğum korkusu görülme sıklığı ölçüm araçlarına göre değişiklik göstermekle birlikte yaklaşık %20-50'sinin hafif düzeyde, %20-26'sının orta düzeyde ve %2-13'ünün ise şiddetli düzeyde doğum korkusu yaşadığı belirtilmektedir (Çiçek & Mete 2015; Dencker et al., 2019). Çakmak ve ark.(2014)'nın yaptığı çalışmada isteğe bağlı sezaryen doğumu tercih edeceğini ifade eden kadınların %42,2'si vajinal doğumdan korktuğu, %31,6'sı sezaryenin ağrısız olduğunu, %10,5'i vajinal doğumun daha riskli olduğunu düşündüğü için tercih etmiştir. Karabulutlu (2012)'nin araştırmasında ise kadınların vajinal doğum korkusu ve sezaryenin daha sağlıklı olduğunun düşündükleri için sezaryeni tercih ettikleri belirtilmiştir.

Doğum korkusu sadece gebelerde değil, ileride gebelik düşünen genç bireylerde de yaşanmaktadır. Kapisız ve ark.(2017)'nin

çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin doğumla ilgili korkularının olduğu belirlenmiştir. Genç bireylerle yapılan çalışmalarda sezaryen tercihlerinin vajinal doğuma ilişkin yüksek risk algısı ve doğum korkusu ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Weeks et al., 2020). Stoll ve ark. (2014)'nin çalışmasında da hemşirelik öğrencilerinin korkularının olduğu, sadece medyadan doğum ile ilgili bilgilere maruz kalan hemşirelik öğrencilerinin doğum korkularının ise daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

İsteğe bağlı sezaryen doğum tercihlerinin azaltılmasında önemli bir uygulama normal doğuma yönelik kadınların olumlu doğum algılarının geliştirilmesi ve doğum korkusunun azaltılmasıdır (Gözükara & Eroğlu 2011). Gebelik süresince antenatal kliniklerde, doğuma hazırlık sınıflarında veya klinikte gebelerle etkileşimde olan kadın doğum hemşireleri onların doğum korkularının azaltılmasını, olumsuz algıların giderilmesini ve normal doğuma ilişkin olumlu algılarının geliştirilmesini sağlayabilirler. Bu sebeple öncelikle genç hemşire adaylarının doğru, yeterli ve kanıta dayalı bilgilerle bilgilendirilerek kendi doğum korkularının azaltılması ve normal doğuma yönelik olumlu algılarının geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu kapsamda bu araştırma hemşirelik öğrencilerine bir eğitim öğretim yarıyılı boyunca verilen "Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık" seçmeli dersinin doğum korkusu ve doğum algısına etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ile öğrencilerin eğitim ile doğum korkularının azaltılması ve olumlu doğum algılarının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Doğuma yönelik olumlu algılarla mezun olan hemşirelik öğrencileri mezuniyet sonrası sağlık profesyonelleri kimliği ile kadınların olumlu doğum algısına sahip olmalarını sağlayabilir. Bununla birlikte gebelerin doğum korkularını azaltarak onları normal vajinal doğum sürecine hazırlayabilirler. Böylelikle isteğe bağlı sezaryen oranlarının azaltılmasına da katkıda bulunabileceklerdir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın tipi: Araştırma ön test- son test desenli tek gruplu, karşılaştırmalı yarı deneysel tipte bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Hipotezleri:

1. H_1 : Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık dersi öğrencilerin doğum korkusunu azaltır.
2. H_1 : Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık dersi öğrencilerin travmatik doğum algısını azaltır.

Araştırmanın evreni ve örnekleme: Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde bir Hemşirelik Fakültesi dördüncü sınıfta öğrenim gören 296 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise “Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık” seçmeli İngilizce dersine kayıtlanan ve araştırmaya alınma kriterlerine uyan 62 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmaya alınma kriterleri şu şekildedir:

Kız öğrenci olma

İlgili derse bir dönem boyunca devam etme

Verilerin toplandığı ilk ve son derste bulunma

Ön test ve son test her ikisini de uygulama

Araştırmaya katılmaya gönüllü olma.

İlgili derse 109 öğrenci kayıtlanmıştır. Öğrencilerden biri derse devam etmemiş, 16 öğrenci erkek olduğu için araştırma kapsamı dışında tutulmuş, dört öğrenci ön testi, altı öğrenci son testi uygulamamış, üç öğrenci anketin tamamını yanıtlamamış, 17 öğrenci ise veri toplama tarihlerinde okulda bulunmadığı için araştırmaya alınamamıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları: Araştırma verilerinin toplanmasında Demografik Bilgi Formu, Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği ve Travmatik Doğum Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Öğrencilerin yaş, en uzun süre yaşanan yer, öğrenim süresince yaşanan yer, daha önce doğum salonunda bulunma, normal doğum görme ve kendi doğum tercihlerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği: Stoll ve ark. (2016) tarafından geliştirilmiş, genç kadın ve erkeklerin gebelik öncesi doğum korkusunu ölçebilen, kişinin kendisi tarafından doldurulabilen bir ölçektir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması Uçar ve Taşhan (2018) tarafından yapılmış olup, Cronbach’s alfa değeri 0,89 olarak saptanmıştır. On maddeden oluşan ölçekteki yanıtlar 1’den 6’ya kadar numaralandırılmış olup, altılı likert tiptedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 10 iken, maksimum puan 60’dır. Madde toplam puanın yüksek olması yüksek düzeyde korkuyu göstermektedir (Uçar & Taşhan 2018). Bu araştırmada ise cronbach alfa değeri ön testte 0,86, son testte 0.89 olarak saptanmıştır.

Travmatik Doğum Algısı Ölçeği: Kadınlarda (18-40 yaş aralığında) travmatik doğum algısını ölçmek amacıyla Yalnız ve ark. (2016) tarafından geliştirilmiş ölçek 13 soru, tek alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa değeri 0,89 olarak saptanmıştır. Her bir sorunun karşılığı hiç yoktan en şiddetliye doğru 0-10 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça doğumun travmatik olarak algılanma düzeyi de artış göstermektedir (Yılmaz et al. 2016). Bu araştırmada ise ölçeğin cronbach alfa değeri ön testte 0,92, son testte 0,94 olarak saptanmıştır.

Veri toplama yöntemi: Veri toplama aşamasına başlamadan önce öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmıştır. Araştırmaya dahil olma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü

olan öğrencilere ilk aşamada “Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık” dersinin ilk haftasında (Güz dönemi, Eylül 2019) demografik bilgi formu, Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği ve Travmatik Doğum Algısı Ölçeği uygulanmıştır. İkinci aşamada öğrenciler bir dönem boyunca araştırmacı tarafından haftalık iki saat “Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık” dersi almışlardır. Doğum ve Ebeveynliğe Hazırlık dersi, seçmeli İngilizce bir ders olup, içeriğinde gebelik fizyolojisi ve gebelik belirtileri, gebelik sürecinde yaşanan değişimler ve baş etme, gebelik döneminde sağlıklı yaşam davranışları, beslenme, egzersiz, gebelikte tehlike belirtileri, doğuma hazırlık, doğum süreci ve doğal doğum, doğum ağrısı ve baş etme yöntemleri, doğum sonu dönem fizyolojik ve psikolojik değişiklikler, emzirme ve yenidoğan bakımı gibi konular anlatılmıştır. Derste, anlatım, soru-cevap, örnek olay, beyin fırtınası gibi öğrenme teknik ve yöntemleri kullanılmıştır. Üçüncü aşamada dönem sonunda (Ocak 2020) son dersin bitiminde demografik bilgi formu, Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği ve Travmatik Doğum Algısı Ölçeği tekrar uygulanmıştır. Ön test ve son test verilerinin karşılaştırılması amacıyla demografik bilgi formuna ad/soyad yazmaları istenmiş, ad/soyad belirtmek istemeyen öğrencilere bir rumuz yazmaları ve dönem sonunda yine aynı rumuzu yazmaları istenmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi: Veriler SPSS 25,0 (Statistical Package For Social Science) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı verilerde sayı ve yüzde hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu, Kolmogorov smirnov testi ile değerlendirilmiş ve normal dağılıma uygun olduğu saptanmıştır ($p>0.05$). Bu sebeple aynı grupta eğitim öncesi ve sonrası doğum korkusu ve travmatik doğum algısı ölçek puan ortalamaları arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesinde parametrik testlerden, eşler arası t testi kullanılmıştır. Değişkenlerin etkisinin değerlendirilmesinde ise bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Eğitim öncesi ve sonrası doğum tercihleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla ise ki-kare testi uygulanmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili Üniversitenin bilimsel araştırma etik kurulundan 26.07.2019 tarihinde 228610 sayı no ile onay alınmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak sözel onam alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu’na uygun şekilde yürütülmüştür.

Araştırmanın sınırlılıkları

Doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersi seçmeli bir ders olup, araştırmanın örnekleme ilgili dersi kendi tercihi ile seçen öğrencilerden oluşmaktadır. Bu sebeple öğrencilerin derse olan ilgileri onların doğum algılarının etkileyebilir. Bu araştırmanın bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırma sadece bir kurumdaki ilgili derse kayıtlanan öğrencilerle yürütüldüğü için örneklem sayısının az olması araştırmanın bir başka sınırlılığıdır. Travmatik Doğum Algısı ölçeği sadece kadınlar üzerinde geçerlik güvenilirliği yapıldığı, erkek öğrenciler üzerinde uygulanamayacağı için erkek öğrenciler çalışmaya alınamamıştır. Bu durum araştırmanın diğer bir sınırlılığını oluşturmuştur.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin ön test tanıtıcı özellikleri incelendiğinde, yaş ortalamaları $22,3 \pm 0,7$ olarak saptanmış olup, %61,3'ü daha önceki stajlarında doğum salonunda bulunmuş ve %58,1'i vajinal doğumu izlemiştir. Öğrencilere kendi doğumlarını hangi yöntem ile yapmak istedikleri sorulduğunda %67,7'si vajinal doğum, % 21,1'i epidural anestezi ile vajinal doğum, %11,3'ü ise sezaryen doğum yapmak istediklerini belirtmiştir.

Öğrencilerin %67,7'si ön testte vajinal doğumu tercih ederken, son testte bu oran %58,1 olarak saptanmıştır. Ön test ve son test sezaryen doğumu tercih edenlerin oranı (%11,3) değişmemiştir. Epidural anestezi ile vajinal doğum tercihi ise ön testte % 21,1 iken, son testte % 30,6 olarak saptanmıştır (Tablo 1).

Öğrencilerin ön test doğum korkusu ve travmatik doğum algısını etkileyen faktörler incelendiğinde sadece doğum tercihleri ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır ($p < 0,05$). Yaşanılan yer, doğum salonunda bulunma ve vajinal doğum gözlemlene durumu ile ölçekler arasında ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$). Sezaryen ve epidural anestezi ile vajinal doğum tercih eden öğrencilerin doğum korku puanları (sırasıyla $47,5 \pm 5,1$; $45,5 \pm 6,5$) ve travmatik doğum algı puanları (sırasıyla $87,0 \pm 21,1$; $77,7 \pm 15,8$) normal doğum düşünenlerden daha yüksek (korku $40,9 \pm 8,3$; travmatik doğum algısı $68,0 \pm 22,0$) saptanmıştır ($p < 0,05$).

Öğrencilerin ön test gebelik öncesi doğum korkusu ölçek puan ortalaması $41,70 \pm 8,30$, son test ölçek puan ortalaması $37,7 \pm 9,3$ olarak saptanmış olup, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır. Ön test travmatik doğum algısı ölçek puan ortalaması $70,17 \pm 22,58$, son test ölçek puan ortalaması $61,7 \pm 25,9$

olarak saptanmış olup, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır (Tablo 2).

TARTIŞMA

Doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin son sınıf hemşirelik öğrencilerinde doğum korkusu ve travmatik doğum algısına etkisinin incelendiği bu çalışmada; ön testte öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%88,8) kendi doğum tercihlerinin vajinal doğum veya epidural anestezi ile vajinal doğum olduğu saptanmıştır. Literatürde sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerle yapılan araştırma bulguları da benzer sonuçlar vermektedir. Aksu ve Özsoy (2015)'ün çalışmasında hemşirelik ve ebeklik öğrencilerinin %88,1'i, Aydoğdu ve ark. (2018)'nin çalışmasında %80,7'si, Tektaş ve ark. (2018)'nin çalışmasında %87,7'si, Karaca ve Koyuncu (2015)'nin çalışmasında ise %84,2'si normal doğumu tercih etmiştir. Yine Hauck ve ark. (2016) Avustralyalı yetişkin öğrencilerin % 15,6'sının gebelik komplikasyonu olmadan bile sezaryen doğumu tercih ettiğini belirtmiştir. Sadece Kadıoğlu ve Şahin (2019)'ün tüm üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada öğrencilerin az bir kısmının (%26,5'i) normal doğumu tercih ettiği, çoğunluğunun (%65,4) kararsız olduğu belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda ve diğer sağlık bilimleri öğrencilerinde normal doğum tercihinin yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sağlık bilimleri alanında öğrenim görmelerinin normal doğum tercihlerinin yüksek olmasında bir etken olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersi öncesi ve sonrası doğum tercihleri karşılaştırıldığında sezaryen doğum tercihi oranında değişme olmazken, vajinal doğum tercihinde azalma, epidural anestezi ile normal doğum şeklinde artış gözlenmiştir. Aydoğdu ve ark. (2018)'nin çalışmasında ebeklik öğrencilerinin doğum dersi alma durumları ile normal vajinal doğum ter-

Tablo 1: Öğrencilerin Ön Test- Son Test Doğum Tercihlerinin Karşılaştırılması

Değişken	Ön Test (ders öncesi) n (%)	Son Test (ders sonrası) n (%)	p değeri*
Doğum tercihi			
Vajinal doğum	42 (67.7)	36 (58.1)	p=0.001
Epidural anestezi ile vajinal doğum	13 (21.0)	19 (30.6)	
Sezaryen doğum	7 (11.3)	7 (11.3)	
Toplam	62 (100.0)	62 (100.0)	

*Kikare testi, n: Kişi sayısı, %: Yüzde.

Tablo 2: Öğrencilerin Ön Test - Son Test Gebelik Öncesi Doğum Korkusu ve Travmatik Doğum Algısı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Ön Test (ders öncesi) X±SS	Son Test (ders sonrası) X±SS	Test değeri* / p değeri
Gebelik Öncesi Doğum Korkusu	41.70±8.30 (Min:23, Max:57)	37.72±9.39 (Min:20, Max:60)	t=4.041 p=0.001
Travmatik Doğum Algısı	70.17±22.58 (Min:13, Max:130)	61.74±25.90 (Min:17, Max:123)	t=3.704 p=0.001

*Eşler arası t testi, X: Ortalama, SS: Standart Sapma.

cihleri arasında anlamlı ilişki bulunmamasına rağmen doğum dersi alanların normal vajinal doğumu daha fazla tercih ettikleri belirtilmiştir. Tektaş ve ark. (2018)'in çalışmasında benzer şekilde doğumla ilgili bilgisi olanların normal doğum tercihleri, bilgisi olmayanlara göre daha yüksek saptanmıştır. Kadioğlu ve ark. (2019)'nın çalışmasında da doğum bilgisi eğitimine katılan üniversite öğrencilerinin normal doğum tercihleri yüksek saptanmıştır. Bu araştırmanın son sınıf öğrenciler üzerinde yapıldığı için öğrencilerin hepsi bir önceki yıl 3. sınıfta temel doğum bilgisi dersini almışlardır. Bu kapsamda bir dönemlik doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin öğrencilerin ağrısız normal doğuma ilişkin farkındalıklarını artırdığı ve bu yönde tercihlerini etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin doğum korkuları ve travmatik doğum algıları değerlendirildiğinde doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersini almadan önce doğum korkusu puan ortalaması 41,7±8,3, travmatik doğum algıları puan ortalaması 70,1±22.5 bulunmuştur. Doğum korkusu puanından alınabilecek minimum puan 10, maksimum puan 60 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu puanın ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde travmatik doğum algısı ölçeğinden de alınabilecek minimum değer 0, maksimum değer 100 olduğu düşünüldüğünde 70,1±22,5' in, ortalamasının üzerinde yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin doğuma ilişkin korkularının ve travmatik doğum algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Özellikle sezaryen ve epiduralle normal doğum tercih edenlerin korku ve travmatik doğum algıları daha yüksek bulunmuştur. Literatürde Kapısız ve ark. (2017) da çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin doğuma ilişkin korkularının olduğunu, özellikle doğuma ilişkin ağrı korkusu sebebiyle sezaryen doğuma yöneldiklerini belirtmiştir. Stoll ve ark.(2014) Kanadalı üniversite öğrencilerinin doğum korkusu puanlarının 18.37± 4.61 (min: 6, max:36) olduğu, yüksek doğum korkusu olan öğrencilerin daha çok sezaryeni ve doğumda epidural kullanımını tercih ettiklerini belirtmiştir. Hauck ve ark. (2016) Avustralyalı yetişkin öğrencilerin % 26,1'inin yüksek korku duyduklarını ve yüksek korku skorlarına sahip olanların sezaryen doğum yapma ihtimalinin 2.6 kat daha fazla olduğunu, Edmons ve ark. (2015) öğrencilerin %61,4'ünün normal doğuma ilişkin korkuları olduğunu belirtmiştir. Weeks ve ark. (2020)'nin çalışmasında ise kız öğrencilerin %11,2'si sezaryen doğum tercih ettiklerini bunun nedeni olarak doğuma ilişkin ağrıdan korktuklarını belirtmişlerdir. Çalışma bulguları benzerlik göstermektedir. Normal doğuma ilişkin korku ve doğuma ilişkin travmatik algı öğrencileri sezaryen doğuma yönlendirmektedir.

Araştırmada öğrencilere verilen doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin sonunda doğum korkusu ve travmatik doğum algısı ölçek puanlarının azaldığı saptanmıştır. Bu doğrultuda H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Dersin öğrencilerin doğum korkusunu ve travmatik doğum algısını azalttığı söylenebilir. Literatürde daha çok gebelerin doğum korkusunu azaltmak amacıyla doğuma hazırlık eğitimlerinin etkisini inceleyen çalışmalar (Weeks et al., 2020; World Health Organization (WHO), 2015) bulunmaktadır. İşbir ve ark. (2016) antenatal eğitime katılan gebelerin doğum korkularının azaldığını ve doğum sonrası post travmatik stres

bozukluğu semptomlarının azaldığını belirtmiştir. Subaşı (2013) doğum öncesi eğitimin son trimesterdeki gebelerde doğum korkularının, doğumla ilgili olumsuz düşüncelerinin azalmasına yardımcı olduğunu bulmuştur. Doğuma hazırlık eğitiminin literatürde belirtildiği üzere, gebeler üzerinde anlamlı etkisi olduğu gibi bu araştırma ile öğrencilerin de doğuma ilişkin korkularını ve travmatik doğum algılarını azaltmada etkili olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Bu araştırma sonucunda son sınıf hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun kendi doğumlarına ilişkin tercihleri vajinal doğum şeklinde olsa da doğuma ilişkin korkuları ve travmatik doğum algılarının yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Doğum korkusu ve travmatik doğum algısı öğrencileri sezaryen veya epidural anestezi ile vajinal doğuma yönlendirmektedir. Bir dönem boyunca işlenen doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersi öğrencilerin korkularını ve travmatik doğum algılarını azaltmada etkili olmuştur. Bu kapsamda geleceğin hemşire adayları öğrencilerin vajinal doğuma ilişkin korkularının azaltılması ve olumlu algılarının geliştirilmesi için detaylı doğuma hazırlık eğitimlerinin müfredatta yer almasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksu, H., & Özsoy, S. (2015). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin doğum seklı tercihleri ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(1), 44-48.
- American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). 2013. (Committee opinion no. 559). Cesarean delivery on maternal request. *Obstet Gynecol*, 121(4), 904-7.
- Aydoğdu, S.G.M., Uzun, B., & Özsoy, Ü. (2018). Ebelik öğrencilerinin normal vajinal doğum yapma konusundaki görüşleri. *Androl Bul*, 20, 78-84
- Caughey, A. B. (2017). Evidence-based labor and delivery management: Can we safely reduce the cesarean rate?. *Obstet Gynecol Clin North Am*, 44(4), 523-33.
- Çakmak, B., Arslan, S., & Nacar, M.C. (2014). Kadınları isteğe bağlı sezaryen konusundaki görüşleri. *Fırat Tıp Dergisi*, 9(3), 22-5.
- Çiçek, Ö., & Mete, S. (2015). Sık karşılaşılan bir sorun: Doğum korkusu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 263-268.
- Dencker, A., Nilsson, C., Begley, C, Jangsten, E., Mollberg, M., & Patel, H, et al. (2019). Causes and outcomes in studies of fear of childbirth: a systematic review. *Women Birth*, 32(2), 99-111.
- Edmonds, J. K., Cwierniewicz, T., & Stoll, K. (2015). Childbirth education prior to pregnancy? Survey findings of childbirth preferences and attitudes among young women. *J Perinat Educ*, 24(2),93-101
- Gözükara, F., & Eroğlu, K. (2011). Sezaryen doğum artışıını önlemenin bir yolu: "bir kez sezaryen hep sezaryen" yaklaşımı yerine sezaryen sonrası vajinal doğum ve hemşirenin rolleri. *HUHEMFAD*, 18(2), 89-100.
- Hauck, Y. L., Stoll, K. H., Hall, W. A., & Downie, J. (2016). Association between childbirth attitudes and fear on birth preferences of a future generation of Australian parents. *Women Birth*, 29(6), 511-17.

- İsbir, G. G., Inci, F., Önal, H., & Yıldız, P. D. (2016). The effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and post-traumatic stress disorder (PTSD) symptoms following childbirth: an experimental study. *Appl Nurs Res*, 32, 227-232.
- Kadioğlu, M., & Şahin, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin doğum şekline yönelik görüşleri, tercihleri ve etkileyen faktörler. *KASHED*, 5(2), 43-69.
- Kapısız, Ö., Karaca, A., Özkan, F. S., & Savaş, H. G. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin doğum algısı. *D Ü Sağlık Bil Enst Derg*, 7(3), 156-60.
- Karabulutlu, Ö. (2012). Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. *İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 20(3), 210-218
- Karaca, P. P., & Koyuncu G. R. (2015). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin doğum şekli tercihlerine yönelik düşüncelerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 3(1), 1-8.
- Kordi, M., Bakhshi, M., Masoudi, S., & Esmaily, H. (2017). Effect of a childbirth psychoeducation program on the level of fear of childbirth in primigravid women. *Evidence Based Care*, 7(3), 26-34.
- Masoumi, S. Z., Kazemi, F., Oshvandi, K., Jalali, M., Esmaili-Vardanjani, A., & Rafiei, H. (2016). Effect of training preparation for childbirth on fear of Normal vaginal delivery and choosing the type of delivery among pregnant women in Hamadan, Iran: a randomized controlled trial. *Journal of Family & Reproductive Health*, 10(3), 115.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Caesarean sections. Erişim adresi: <https://data.oecd.org/healthcare/caesarean-sections.htm> (Erişim tarihi: 15.04.2020).
- Sayın, N. C., Erzincan, S. G., & Çilingir, I. U. (2018). Sezaryen: kanita dayalı bilgiler. *Türkiye Klinikleri Gynecology Obstetrics-Special Topics*, 11(1), 76-81.
- Sheikh, M. S., Nelson, G., Wood, S. L., & Metcalfe, A. (2020). Surgical errors and complications following cesarean delivery in the United States. *American Journal of Obstetrics & Gynecology MFM*, 2(1), 100071.
- Soto-Vega, E., Casco, S., Chamizo, K., Flores Hernández, D., Landini, V., & Guillén-Florez, A. (2015). Rising trends of cesarean section worldwide: A systematic review. *Obstet Gynecol Int J*, 3(2), 00073.
- Stoll, K., Hall, W., Janssen, P., & Carty, E. (2014). Why are young Canadians afraid of birth? A survey study of childbirth fear and birth preferences among Canadian University students. *Midwifery*, 30(2), 220-226.
- Stoll, K., Hauck, Y., Downe, S., Edmonds, J., Gross, M. M., Malott, A., & Hall, W. A. (2016). Cross-cultural development and psychometric evaluation of a measure to assess fear of childbirth prior to pregnancy. *Sexual & Reproductive HealthCare*, 8, 49-54.
- Subaşı, B. (2013). Doğum eğitiminin doğum kaygısı ve korkusu üzerine etkisi. *Selçuk Med J*, 29(4), 165-167.
- Tektaş, E., Bozkurt, G., Ergin, E., & Sezgin, S. (2018) Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin doğum şekli tercihleri ve etkileyen faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 43(Ek 1), 63-9.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) Temel Bulgular. 2018. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye
- Uçar, T., & Taşhan, S. T. (2018). Gebelik öncesi doğum korkusu ölçeğinin Türkçe uyarlaması: kadın ve erkeklerde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *ACU Sağlık Bil Derg*, 9(3), 289-96.
- Weeks, F. H., Sadler, M., & Stoll, K. (2020). Preference for caesarean and attitudes toward birth in a Chilean sample of young adults. *Women and Birth*, 33(2), e159-e165.
- World Health Organization (WHO). Statement on Caesarean Section Rates. April 2015 Erişim Adresi: https://www.who.int/reproductivehealth/publications/maternal_perinatal_health/cs-statement/en/(Erişim tarihi: 25.03.2020)
- Yalınz, H., Canan, F., Genç, R. E., Kuloğlu, M. M., & Geçici, Ö. (2016). Travmatik doğum algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Tıp Dergisi*, 8(3), 81-88.